

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošiljati (frankirani) vredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa opravištvu: Belserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina: Sv. Ciril in Metodij. — Naravoslovne črtice. III. (Določba števila trepetov in meja človečjega sluha) — Leopold Volkmer. — Lévieca, hamica. — Književna poročila. — Prašanja. — Dopisi. — Novice in razne stvari. — Listnica. — Inzerati.

Sv. Ciril in Metodij,

ustvaritelja in utemeljitelja sl. književnosti.

(Dalje.)

Med tem je bil Metodij iz Panonije odšel, kajti po smrti Kocelovi, koncem l. 877. ali pa začetkom leta 878. se pri svojej panonski čredi ni mogel več ubraniti nasilstvu solnograških latincev; prišel je toraj nazaj v Moravijo, kjer je bil sè svojim apostolskim delovanjem pričel. Pa tudi tam ni našel ugodnih razmer. Knez Svetoplk bi se bil sicer tudi rad otresel nemškega kralja in njegove nadoblasti čez Moravijo, — ali hotel je svoj namen doseči drugim potem, nego je bil nakanil bistrourni Rastislav. Jemu se je latinski jezik, v kojem so slavni Rimljani in mogočni Nemei božje službo opravljali, zdel veliko imenitniši, ko priprost slovenski jezik, kojega so njegovi pastirji govorili, in v kojem je sv. Metodij cerkvene obrede opravljal. Svetoplk se je hotel na latinske duhovnike in njihov upliv opirati in tako isti namen doseči, po katerem je hrepenel Rastislav. Ker so latinci to sprevideli, so tudi Svetoplka vpleli v svoje tožbe zoper Metodija, kojega so tudi pri njem črnili, da je krivoverec, ki se drži zmot grških razkolnikov. Knez Svetoplk je torej v spomladi leta 879. svojega mešnika Janeza v Rim odposlal, ki bi naj papežu ustno poročal, da Svetoplk ne ve, kaj bi naj veroval, ker dolže latinci jemu od rimske stolice poslanega škofa Metodija, da je krivoverec.

V tej dobi, ko se je po smrti Kocelovi Metodij leta 878. v Moravijo vrnil, je krstil zaveznika Svetoplkovega, českega vojvoda Bořivoja, in je stem zagotovil konečno zmago krščanske vere med sosednimi Čehi.

Ko je papež Janez VIII. izvedel o tožbi zoper Metodija, katerega so dolžili krive vere, se je jako čudil, kako bi to biti moglo. Saj se je Metodij, kakor njegov rajni brat Ciril, tako trdno ustavljal grškemu razkolništvu, in je pred svojim škofovskim posvečenjem prisegel na veroizpovedanje rimske cerkve. Vendar pa ni zamogel prezirati tožbe, ki je očitala škofu Metodiju krivoverstvo, posebno še pa zavoljo tega ne, ker niso Metodija tožili samo jegovi stari nasprotniki, latinci, nego celo njegov lasten deželni knez. Poslal je torej Metodiju poziv, pisan 14. junija 879. leta, v katerem se mu je naročalo, naj pride ne-

mudoma v Rim, da se tam ustno pred papežem opraviči zavoljo vere svoje. Ravno tistega dne je pisal papež tudi knezu Svetoplku, in mu je naročil, naj veruje vselej nezmotljivi nauk rimske cerkve, če bi se tudi primerilo, da bi kateri škof ali mešnik kaj krivega učil. Ob enem poroča knezu, da je Metodija v Rim na odgovor pozval, ker se mu je v tožbi očitalo, da zdaj drugače uči, nego je pred nekaj leti ustno in pismeno v Rimu o svojej veri pričal. Mešnik Janez, ki je bil v Rim tožbo o Metodiju prinesel, je dobil od papeža nalogo, naj izroči Metodiju in Svetoplku vsakemu svoje pismo.

Metodij se kar nič ni obotavljal, nego je hitro v Rim odpotoval, da se opraviči pred najvišim sodnikom v verskih zadevah. Svetoplk je Metodiju tudi izročil pismo na papeža, in mu je kot spremljevalca na potu pridružil Semižizna, kojemu je največ zaupal. Moravski vojvoda je v tem pismu izrekal papežu svojo popolno udanost, pa tudi vdanost ljudstva svojega, in sicer ne samo v cerkvenih, nego tudi v državnih razmerah. Kralj Ludovik Nemški je bil namreč leta 876. zamrl; njegovemu sinu Karlmanu je zdaj pripadala ne samo Bavarija, ampak tudi Korotan, Panonija in viša oblast črez Slované v Moraviji in na Českem, ki so mu morali davek plačevati. Svetoplk si je sicer prizadeval za zdaj s Karlmanom v prijaznosti živeti in se mu je klanjal, yendar je pa silno koprnel po neodvisnosti od nemške države. V ta namen se mu je pa naklonjenost rimskega papeža pred vsem potrebna zdela, in za njo je torej tudi na skrivnem po Metodiju prosil, od katerega se mu ni bilo treba bati, da bi ga Karlmanu ovadil.

Metodija so v Rimu prijazno sprejeli, ter je on v zasebnem pogovoru papežu nakane Svetoplkove priporočil.

Cerkvene postave naročajo, naj zatoženega škofa vedno sodi škofovski zbor. Takov zbor je torej tudi Janez VIII. pozval, da se tožba zoper Metodija preišče in sodba izreče.

Metodij pa se je pred sodniki svojimi sijajno opravičil, in papež kot najviši sodnik je razsodil: „Nadžkof Metodij se vjemlje v veri čisto z rimsko cerkvijo in peva „vero“, kakor se to v Rimu godi.“ To razsodbo je papež Janez VIII. v posebnem pismu Svetoplku prijavil, ker je bilo potrebno, posebno moravskega kneza, ki bi naj Metodija varoval in podpiral — o pravovernosti njegovej prepričati.

Latinci so bili Metodija zatožili z gotovim namenom, da bi ga naj papež od škofijske službe odstavil — kar bi se bilo tudi zgodilo, ko bi tožba resnična bila. Ker so tožniki odločno odstavljenje Metodijevo terjali, ga je papež tudi izrečno v njegovej nadškofovski oblasti potrdil, in je Svetoplku pisal, da zaukaže „naj Metodija kot svojega pravega pastirja sè spodobno častjo in z veselim srcem sprejmejo“. Dalej beremo v tem pismu: „Zaukažemo, naj so mešniki, diakoni in duhovniki vsakega reda, naj si bodo Slovani ali iz katerega koli naroda, našemu bratu, našemu nadškofu podložni in v vseh zadevah pokorni, tako da ne smejo celo nič početi bez njegovega dovoljenja. Če bi se pa predrznili nasprotovati in nepokorni biti, pohujšanje in razpor delati, in bi se po prvem in drugem opominju ne poboljšali, naročamo, da nje v našem imenu kot take, ki ljuliko sejejo, iz cerkev in iz naših dežel izpodite po predpisanem ravnilu, koje smo jemu dali, in tudi vam namenili.“

Iz ravno naštetih papeževih besedi se razvidi, kako so Metodiju njegovi duhovniki kljubovali in se mu upirali. Pa žal da je papež sam pri tej priložnosti nekaj ukrenil, kar je dosedanje zmešnjave le še povečalo. Ko je namreč latinska, Metodiju sovražna stranka čutila, da se bode pravda bržkone za Metodija ugodno izvršila, so si izmislili nov pomoček, naj bi mu zamogli še tudi zanaprej kljubovati — vrinili so Metodiju moža svoje stranke za podškofa. Za to so odbrali Alemanca Wichinga, ki je najbrže bil voditelj Metodiju kljubujočih duhovnikov. Za to namero so si tudi Svetoplka pridobili, ki je res papežu mešnika Wichinga za Nitransko cerkev v Panoniji kot prihodnjega podškofa ponudil. Wichinga je priporočal tudi Arnulf, ki je bil hotiv Karlmanov, in je leta 880. Korotan v najem dobil. Arnulf si je bil sè Svetoplkom tako dober, da ga je svojemu hotivu za botra naprosil, in da je tudi sina po botru imenoval Svetoplka.

Papež ni mogel lahko drugače kreniti, in je torej posvetil Wichinga za škofa nitranske cerkve. Ker ga je menda Metodij sam opozoril, kaj latinci z Wichingom nameravajo, je pisal Svetoplku čisto razločno: „Mi zapovemo, da mora Wiching svojemu nadškofu v vseh rečeh po določbah svetih cerkvenih postav pokoren biti.“

Ker je bil Wiching tako do škofijske časti dospel, in niso v tej zadevi nadškofa Metodija nič prašali, se je bilo batí, da bi se kaj takega še drugokrat poskusilo. Zato je Janez VIII. Svetoplku dalej pisal: „Tudi želimo, da z dovoljenjem in pod nadzorovanjem nadškofa samega o ugodnem času mešnika ali diakona k nam pošlješ, katerega bomo za drugo cerkev, v katerej se ti bodé škofija potrebna zdela, za škofa posvetili, da zamore vaš že imenovani nadškof s tema od nas posvečenima škofoma po papežkih določbah tudi za druga mesta, ki bi bila zato pripravna, nove škofe posvečevati.“

Wichingu je bila najbrže podredjena tudi Panonija, kjer latinci nikakor Metodija trpeli niso. (Dalje prih.)

Naravoslovne črtice.

III.

Določba števila trepetov in meja človečjega sluha.

Podaja dr. J. Križan.

Broj ali število trepetov določuje se prav lahko s tresopisom ali trepetopisom. Trepetopis je namreč vsak stroj ali mašina, katera piše sama trepete trepetajočih teles. Najenojveši trepetopis so glasbene vilice, ki imajo na enem rožičku kovni klinec. Ako glasbene vilice zatrepečejo, tedaj trepeče tudi kovni klinec in ta na zasajenem papirju ali zasajenej steklenej plošči piše trepete. Da se glasbene vilice z roko na istem mestu plošče držijo, tedaj bi se svinčeni klinec gibal sem ter tje in mi bi videli na zasajenej steklenej plošči samo eno črto, in ako se glasbene vilice z roko po malem gibljejo, tedaj opiše nam kovni klinec nazobčano črto. Ako imamo žepno uro, ki nam sekunde pokazuje, tedaj

prav lahko seznamo število trepetov glasbenih vilic v enej sekundi, ker množstvo zobov nazobčane črte v enej sekundi nam pokazuje namreč število trepetov.

Tres strun se prav lahko opazuje in preiskuje z pomočjo glasomera (sonometer) ali samostruna (monochord), in zato se tudi z glasomerom ali samostrunom more lahko določiti višina glasov. Ako struno na samostruno kobiliceo razpolovimo, tedaj ta polovica v enej sekundi še enkrat toliko trepetov napravi kakor cela struna. Z glasomerom se tedaj lahko dokaže, da je število trepetov strune tim večje, čim krajša, čim tanjša in čim močneje napeta je struna, in čim manjša je njena gostota. Glas strune je tedaj tem globlji, čim dalja, čim debelejša, in čim slabše je ona napeta. O tem se lahko prepričamo na harfi in glasoviru.

V novejšem času poskusili so učenjaki število tresov določevati z nazobčanim kolesom, ki je s svojimi zobci pri vrtenju udarjalo pravilno na kako prožno telo, in tako stvarjalo glas. Ta način stvarjenja glasov vendar ni nov, ker Hooke je uže leta 1681 z nazobčanim kolesom glas stvarjal. Leta 1830 napravil je Savart posebno ropotačo, s katero je določeval število tresov. In ker se nazobčano kolo le teško pravilno vrti, in zobci s svojim udarom stvarjajo neugoden glas, zato se rajši rabi sirena.

Sirena prav za prav nij drugo kakor okrogla plošča, ki ima v krogu luknje narejene. Ako se skoz stekleno cev v eno luknjo piha in potem se plošča zavrti, tedaj zrak skoz luknje samo takrat prehaja, ko luknje pridejo na mesto, kder se skoz stekleno cev piha in to ravno povzročuje pravilne udare na zrak, ki vstvarjajo glas, ako dovoljno hitro drug drugemu sledijo, to je ako se plošča dovoljno hitro vrti. Ako ima na primer plošča 12 lukenj in napravi v enej sekundi 10 vrtenj, tedaj se na zrak vzrokuje 120 udarev, in ti udari vstvarjajo valove, ki se širijo v zraku in mi začutimo tako glas posebne višine.

Vprašanje, na katero si še odgovoriti imamo je: Med katerimi mejami so oni glasovi, katere mi z našim ušesom začutimo. Naše uho je namreč v svojem začutjenju omejeno, ker ono more začutiti samo določeno množino trepetov v enej sekundi. Ako je število trepetov v enej sekundi ali premalo ali pa preveliko, tedaj trepeti trepetajočih teles v našem ušesu ne stvarjajo več zvoka, in tako je tedaj naš sluh omejen.

Leta 1700 je uže Sauveur trdil, da je najglobleji glas, katerega človeče uho začutiti more, oni, ki ga stvarja 12·64 metrov (po starej meri 40 črevljev) dólga in odprta piščalka v orglah. Tako piščalko izložil je leta 1854 Walcker na obrtniške izložbi v Monakovem. V orglah rabeče piščalke vendar nimajo te dolžine, nego so samo 9·112 metrov dolge in napravijo v enej sekundi 16 tresov ali trepetov. Glas, ki ga trepetajoče telo vstvarja, ako ono v enej sekundi 16krat zatrepeče, zove se v godbi subcontra C in označuje se tako: C. V orodju glasbenega zborja je najgloblji glas contrabas E in stvarja ga 41¹/₄ tresov v enej sekundi. Novejši glasoviri imajo pa najgloblji glas C, in vstvarja ga 33 tresov v enej sekundi, vendar so vsi glasovi pod E v glasbenem oziru nepopolni, ker so uže blizo one meje, na katerej uho več ne more tresov v glas združevati. In nekateri ljudje trdijo, da oni tudi tresove pod 16 že kakor glas čutijo. Tako je Savart trdil, da uže 8 tresov v enej sekundi stvarja glas. Poskus, katerega je Savart napravil je ta le: Železni prot vrtel je on okrog

vodoravne osi in segal je v razpoknjo deske. Vsak prehod prota skoz razpoknjo stvarjal je pok. Ako je železni prot 8 vrtenj v sekundi napravil, čul je Savart globoki glas, ali ta glas ni bil temeljni, nego nadglas (Oberton). Glasoviti nemški učenjak Helmholtz določil je z novimi poskusi, da je najgloblji oni glas, katerega vzročuje 16 tresov. In ta najnižja meja začutjenja glasa z ušesom nij pri vseh ljudeh enaka, ker to začutjenje je odvisno od jakosti glasa in od vačbe ušesa.

Znamo uže, da je glas tim viši, čim več tresov trepetajoče telo v enej sekundi napravi. Ali tudi tukaj je naše uho omejeno, ker nekateri ljudje najvišjih glasov ne začitijo. Človek, ki ima posebno dober sluh, čuje še oni tenki glas, katerega 32.768 tresov v eni sekundi stvarja. Tako nahaja se tedaj meja našega sluha med 16 in 32.768 tresov v enej sekundi, in naše uho začuti tako glasove 11. osmic. No vsi ti glasovi se v godbi ne rabijo, nego samo oni, kate-
tere vstvarja 41 do 4000 tresov v enejsekundi. Godba obsega tako glasove 7 osmic.

Leopold Volkmer,

veseli pevec Slovenskih goric.

dr. Jožef Pajek.

(Dalje.)

Štev. 17. Lisica ali kisla jagoda.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 54. 55. Slično snov nam podaje Phädrus, ki je bil rob rimskega cesarja Augusta, pozneje od njega oproščen. Isto snov je posnel Gabriel Faërno, rojen v Italiji, (umrl je v Rimu l. 1561), pa Albrecht von Haller, Nemeec, ki se je rodil l. 1708; umrl pa je l. 1777. Murkovo izdanje, str. 39, štev. 23. Prepisala sta njo Jakob Košar, štev. 53, pa Franc Peserl, str. 17.

1. Lisici se ogerdlo je * mesene špiže jesti; * Po verhi medla vlačí se, * Opeša — more sestí.
2. Na sepi¹⁾ žuči grozd visi, * Bol žuti nemre biti: * Lisica ga en čas gledí, * Očuti lušt sj priti.
3. Obira z grozdja jagode, * Pri vsaki tak zdihava: * To slaja krez vse slaje je! * Le zobli, no boš zdrava.
4. Zdaj v grabi čuje lajat psa, * Se stegne, jagra vidi: * O kiska si mi, jagoda! * Lisica pusti — idi!
5. Ta pripovest nas to vuči: * Vsak greh ma svojo slajo; * Pa tota dugo ne terpi, * Vsi grešniki to znajo.
6. Či prea ne, tak tistokrat, * Gda smert skoz dveri luka: Še bol, či ta pred nje gre stat, * Nje za rokave čuka.

Štev. 18. Vuk ali gerdilon.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 56—57. Primeri: Phädrus, I, 8; Faërno V. 24. Murkovo izdanje, str. 40, štev. 24. Jak. Košar, štev. 50.

¹⁾ Sep. m = der Oberschlag.

1. Vuk je tam svinsko herbtiše obira, * No je nabrano prenaglo požira, * Z mesom košica mu prišla je v gut. * Toti naurazen debelo oteča, * No bolečina, kak ogen, ga peče: * Skoro bi 'mea biti sam na se hud.
2. Gre pomočnika si iskat v težavi, * Pride do šterka, no z jočom 'mu pravi: * Lubi priatnik! posodi mi klun, * Jaz ti rad plačam, kai koli češ 'meti * K časi za moijo ti lon čem naštetu, * Či mi kost z guta veš spraviti vun.
3. Odpre vuk lape, šterk s klunom v nje segne, * Srečno košico iz guta potegne, * Reče: Vuk! zdai mi plačilo naštei. * Vuk odgovori: šterk! sreča je tvoja; * Ne sem ti glave odgrizna no poja, * S totim plačilom za dobro gnes 'mei.
4. Ti, nezahvalni! 'maš vučjo spodobo, * Da na se vzemeš od njega hudobo. * No tak dobrotnikom plačaš, kak on. * Dobro za dobro si mea njim stori, * Pa zadovolni stem morejo biti * Da njim nič hudega storiš za lon.

Štev. 19. Osel ali razkrita skazljivost.¹⁾

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 58—59. Primeri: Faerno, V. 2. Murkovo izdanje, str. 38, štev. 22. Jak. Košar, štev. 49.

1. Osel, gosto tepen od gospoda, * Je iz štale vuiša, no se v boršti skria: * To jaz ne bom: tak je nori soda, * Telkokrat pretepen, kak sem dozda bia.
2. Njegov sled gospodi stezo kaže. * Čakai! reče, da ga v boršti zagledi, * Čakai, naj se tebi koža maže, * Da boš veda, odkod z domi si.
3. Prevzetnjak gospodi še klubuje: * Skače, vrintne, no hiti k gospodi prit; * Strašno, kak en pravi leb, erjuje, * Či je glih le z njegvoi kožoi bia pokrit.
4. Smech gospoda 'ma: ti leb češ biti? * Jezno reče, no se s palcoi pogrozi: * Nemreš — nemreš tvoja vuha skriti, * Zato te nakurim, da še osel si.
5. To se pravi tistem, ker se štima, * Da že njegva glava vso zastopnost 'ma; * Pa zastopnost takši gvišno nima, * Da njo Bog nigdar prevzetnemi ne da.

Štev. 20. Matica ali nori rat.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 60. Murkovo izdanje, str. 43, štev. 28. Jak. Košar, štev. 53.

1. Matica! tebe žegna Bog: * Vidimo, dosti 'maš otrok. * Družbica velka biti će: * Kak bo kai? v hrami prostor nè.
2. Matica! da že stara si, * Reči da²⁾ k mladi družbici: * Čelike! da mi stare smo, * Pustmo že mladim virstvo vso.
3. Vandraimo na en drugi kraj, * Verte mi, tam nas ne bo kraj: * Spovaimo si tam en novi hram, * No z nebes pride žegen k nam.
4. Henjaite! nori je vaš guč; * Dražite nam naš žarki žuč * Mente, mi stare čele smo * Nore, kak pri vas starši so.

Štev. 21. Vuk ali skazliva pokora.

Po Volkm. Rokopisu „Zmes“, str. 61—62, Primeri: Aesop, basen 144. Aesop se je rodil v Mali Aziji okoli leta 620. pred Kristom. Tudi on je bil iz prva rob, kakor Fhādrius; pozneje je bil prijatelj Krösov; umrl je l. 560. pr. Kr. Phādrius, I. 8. Lessingove basni, II. knjiga, štev. 4. Gotthold Ephraim

¹⁾ Skazljivost = Verstellung. ²⁾ Reči da! = Sprich doch!

Lessing, rodil se je na Nemškem l. 1729, umrl pa je l. 1781. Basni njegove sozačele izhajati l. 1753. „Basne od Ignjatje Čivića“ 1844, str. 39. Murko, str. 51, št. 33.

1. En vuk, na smert boleni, * Spregleda svojo vest, * Kak junec zbira v seni, * Da k jaslam pride jest, * Ah! grešno, tak on zdehne, * Ja grešno sem živea * To mene v serce pehne, * Da grešnik bit' sem htea.
2. Ah! koliko hudobie * Sem stora moje dni; * Ne čuda! da mi gnje * Serce od žalosti; * Pa toti trošt smem 'meti, * Sem ne hudobnik cel; * 'Mam tudi — 'mam naštetu * Prav dosti dobrih del.
3. Enkrat je jagnec zaiša, * Ne veda k ovcam prit', * V germovji sem ga naiša, * No pusta k ovcam it'. * Drugoč so ovce pravle, * Da sem en gerdi tat, * Sem nesa neke navle¹⁾ * Več takših špotov rad.
4. Je ne se fantuvati²⁾ priložnost lepa b'la, * No vse špotarke klati, * De ne b'lo kredi psa? * Poslušaj guč lisica, * Katera prišla je * Potroštaj svoj'ga strica, * Ker vmrejt pripravla se.
5. O vuk! lisica reče, * Ja res, kaj ti gučiš, * No z repom ga šegeče * Pod bradoi, slatka miš! * Gdaj kost je tečla v gerli, * No šterk te vračit ša * Kai ne? te bia si verli, * Te ne si ovce kla?

Štev. 22. Vuk ali skazljivo smilenje.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 63—64. Primeri Lessingovo basen: „Der Schäfer und der Wolf“. Murkovo izdanje, str. 44., štev. 29. Jakob Košar, štev. 56.

1. Negda je kuga med ovcami vstala, * No je ovčari po³⁾ ovce pobrala, * Da je le neke na pašo 'mea gnat'. * Vuk je to zveda, no ša je k pastiri * Nizko pred njim je pripogna vse štiri * K pričji, da on je priatnik, ne tat.
2. Zdaj se zravna zgor no z glavoi nakima: * Lubi priatnik moj jezik moč nima, * Da bi on tebi vso žalost odkria! * Oči mi bodo od jokanja slepe * Zguba si ovce, no ovce tak lepe, * Takših pa tudi ti vreden si bia.
3. Težko je resen b'lo ovce zgubiti; * Serce pa začne mi ležišo biti, * Da sem potroštani, zabim na nje. * Vuk jaz sem dužen zahvalo ti dati, * Da me tak lepo veš pomilovati, * Smilečno gvišno je tvojo serce.
4. Takšo — ja, takšo 'ma, reče na stran * Ovčji pes, keremi vuk je bia znan, * No zdaj ovčara, zdaj vuka gledj, * On se razjoče pri tvoji nevoli * Vsigdar pray britko; pa inda nikoli, * Kak da on s toboi red škodo trpi.

Štev. 23. Vrana ali preoblečeni kmet.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 65—67. Slično snov nam podajeta Aesop, pa Phädrus, I. 3. Primeri še: Gleim „Der Rabe und die Pfauen“, pa Lessing „Die Pfauen und die Krähe“. Murkovo izdanje, str. 45, štev. 30. Jak. Košar, štev. 57.

1. Vrana svojo pokrivalo * Si za špot derži, * Pavjo se je njoj dopalo * Toto 'met želi.
2. Pav se misj, perje ferka * Gesto z njega ta; * Vrana pa kraj njega šterka * Glih, kak petlarca.

¹⁾ Navel. m = Heuhaufen. ²⁾ fantuvati se = Rache nehmen. ³⁾ po ovce = pol ovce.

3. Vsako pero gor pobira, * Kero se svéitli, * No si znjim svoi kožuš cira,
* Da se ne černi.
4. Misli: lepša sem, kak vrane: * Vrane zapusti, * No za svoje nove špane
* Pave si 'zvoli.
5. K totim, nóra! se pridruži; * Pa kak slabi dim * Vetri za guračo¹⁾ služi, *
Tak sirota njim.
6. Za peroti njo lovio, * Vlečejo med se, * Vsi se njoj na glas smejijo, *
Norea 'majo 'z nje.
7. En njo mika 'z tot'ga kraja, * Drugi 'z drugega: * Zdai se začne velka
svaja, * Kakša še nej b'la.
8. Kak se roi na véjo vsiple * Pavi tak na njo, * Doklič se njoj perje 'zpile,
* Ne je mira blo.
9. Njo sperotmi zagradio, * Da njim vuiti če, * S klunom terdno v njo
vsadio * Kak ker nai bol vé.
10. Vso oskubleno 'zpusio: * K vranam gre nazai; * Tote njo od se splodijo.²⁾
* Kam če iti zdai?
11. Špot no škodo 'maš, mi veri, * Či ti kmetički * Češ, da tebi žnidar zmeri
* Gvant, kak mestniki.
12. V gvanti se, kak mestnik kažeš; * V zaderžanji nej: * S penezi štacune
mažeš. * Lažem jaz? povei! (Dalje sledi.)

Lévia, hámica?

„Res je začetek trud, okorna beseda detinstva,
Tega ne strašite se, moč neizmerna je sklep.

Volja poprav vas bodi in skrb, izida ni dvombe!„

Tako nas uči Koseski, in po njegovem nauku hočemo ravnati — popravljati hočemo!

Na strani 72. letošnjega „Popotnika“ beremo v 4. kiti: „Kader viže vsak' te svoje * Po leseh veselo poje * Detel kos no levica“... spodaj pa pojasnilo: levica = Fink, ki se opira na Murkovo izdanje pesni Volkmerjevih, kjer se bere na str. 128: Levica: zeba, šinkovec, Fink. V slovarju Murkovem pa levico nisem našel, ne v slov. nemškem, ne v nem. slovenskem delu. A tudi po drugih meni pristopnih slovarjih sem levico zastonj iskal. G. prof. M. mi je pa povedal, da levico poznajo pri sv. Križu nad Mariborom, in da je levica = Baumlerche. Nemei njo zovejo tudi Heiderleche, Holz-Dull-Lullerleche, Heiden-nachtigall = Chorys arborea. L. Wolfov slovar uči: Baumlerche = alauda arborea = gorski škerjanec.

Gotovo pa poznajo levico tudi po Slovenskih goricah in na Murskem polju.

Na str. 120. let. „Pop.“ beremo v tretji kiti: „Vzeme svinsko amico, * Z nje obere meso vso, * Vrže kost za dveri.“ Spodaj je pojasnilo: amica = pleče? Ni me ravno volja, in bi tudi ne bilo tako lahko amičin koren poiskati; hočem

¹⁾ gurača = igrača. ²⁾ splodijo = izpodijo.

le poiskati, katera kost je amica. Weigand piše v tretjem natisu nemškega slovarja: „Die Hamme, Pl.—n, Hinterschenkel, Hinterkeule. Mhd. die hamme, ahd. hama, hamma. Ahd. adj. ham = krumm.“ Grimm piše v svojem slovarju. „Hamme f. Der Theil vom Knie bis zur Hüfte, Dickbein, Schenkel; seiner Wurzel nach, das sich biegender. Gewöhnlich ist Hamme der Hinterschenkel der Schweine.“ Wolfov slovar uči: „Hamme = der vordere Fuss eines geschlachteten Schweines, krača, kračnja; der hintere Fuss = pleče.“ Pri besedi Schinken najdemo: gnjat, krača, pleče. V primerjanje se nam vsiljujeta še grški besedi omos = Schulter, perna = Schinken, in pa latinska humerus = Knochen im Oberarm, Schulter. Nek mož iz mariborske okolice mi je pojasnil amico tako: „V zadnji svinjski nogi se imenuje zgornja kost z jamico mačeha ali amica; v njej tiči s svojo glavo spodnja kost ali sraka“. Njegov tast pa mi je drugokrat rekel, da je amica zgornja kost v zadnji nogi, spodnja pa se imenuje gnat. Preč. g. J. M. mi je rekel, da so svoje dni župniki pravico imeli od kmetov hamice pobirati. Res najdem v Orožnovem temeljitem delu: „Das Bisthum und die Diöz. Lavant“ I., str. 53, da je vžival tako pravico kamški župnik, in II. b. str. 142, da je imel isto pravico Žolepaški župnik. Za hamico podaje Orožen Schulter; nikjer nisem našel Hamme. A. E. iz Lotmerga trdi, da je amica spodnji del sprednje svinjske noge. V Ernožu in drugod po Štajerskem imenujejo Nemci zgornji del sprednje svinjske noge Schweinshammel.

Meni se terej zdi, da je amica zgornja kost v zadnji svinjski nogi, in da treba besedo izvajati iz nemške Hamme po isti poti ko Handwerk = antvrh, Handwelle = antola, Hamen = eichen = umati; zadnjo besedo izvaja Metelko po spričevanju Cigaletovem iz jamati, jeti.

Dr. Jož. Pajek.

Književna poročila.

Politična in kulturna zgodovina štajerskih Slovencev. Spisal in založil Ivan Lapajne, meščanske šole ravnatelj in e. kr. okrajni šolski nadzornik v Krškem (Gurkfeld.) Cena vezanemu iztisu 1 fl. 20 kr. V Ljubljani, Natisnil J. Rudolf Milic 1884. To je naslov knjigi, katero nam je lani podal jako delavni in marljivi ravnatelj meščanske šole v Krškem. Prav radi verjamemo, da je imel g. pisatelj mnogo dela in truda, preden je knjigo spisal. Pripoznati pa vendar moramo, da zastopamo po vsem tisto mnenje, katero razodeva č. g. Trstenjak v svojem prav zanimivem pismu, natisnjem na str. IX. Težko, ja nemogoče je pisati zgodovino štajerskih Slovencev, zato ker je ni. Ako bi se pa vendar že kaj pisalo, naj bi se izdelale na podlogi zgodovinskih in zanesljivih virov sestavljene slike, ki bi morebiti marsikatero napačno misel o nas pobile, drugače pa zopet kazale vstrajnost našega ljudstva v svojem neprestanem trpljenju — trpljenje je namreč glavni oddelek vse slovenske zgodovine — ki pa vkljub temu ni obupalo, temveč se je trdno držalo svojih navad, šeg, vere in jezika ter se tako vkljub vsem političnim nezgodam ohranilo do današnjega dne. Drugi srečnejši narodi se po svoji slavni preteklosti za svoj dom navdušujejo, mi tega ne moremo storiti, — in se nam tudi čisto nepotrebno zdi — ker v svetovnej zgodovini nimamo nikakega slavnega mesta, vedno smo le robotali in drugim k slavi po-

magali, pa toliko bolj nas pa sme in mora navdušiti, trpežnost, žilavost, vstrajnost in blagostojnost ljudstva, ki nas navdaja s zaupanjem, da bode naš narod tudi v prihodnje še trdno stal.

Spisati take slike s potrebnimi refleksijami bilo bi res dobro in vse hvalevredno delo, vendar bi se kaj takega smel le lotiti zgodovinar po poklicu. Take slike bi svojega namena ne zgrešile, ter bi kazoča Slovana trpina marsikomu srce omečile in za dom ogrele. Knjiga pa, ki nam le politično zgodovino štajerske dežele opisuje, tega gotovo ne bode dosegla. Da pisatelj tudi o slovenski kulturi nima kaj poročati je ravno tako umestno. Vendar bi bili pa želeli, da bi bil pri šolstvu nekaj več spregovoril o Slomšeku v katerem ima slovensko šolstvo na Štajerskem svoj pravi začetek.

Kazalo bi tudi bilo druge sloveče slov. rodoljube na Štajerskem ne samo imenoma omeniti, temveč kazati vsaj deloma tudi njih delavnost, uspehe in nasledke te delavnosti. Kar se čita na str. 259—263, moramo, naravnoč reči da ne zadostuje. Tukaj tudi naletimo na čisto lokalna zazivanja „Lileki, Prljeki“, ki se pa med ljudstvom le v bolj zaničljivem, ali vsaj šaljivem pomenu rabita in jima nikakor ne gre prostor dati v tako resni knjigi, kakor mora zgodovina biti. Konečno pa še rečemo, da se čisto strinjamo s kritiko v „Kresu“. Tudi mi mislimo, da bi se naša nesrečna politična razkosanost vsaj v naše slovstvo ne zapletala; temveč se naj v njem narod zastopa in kaže kot celota.

Pisava je pravilna, le tu in tam ni konsekvantna, kar se pa pri tako obširnej knjigi ni čuditi. Str. 6 beremo Rhena, 38 pa Rena; Slovenjgrada 28, Slovenjega Grada 83, Slovenji gradec 85; z furlanskim 29; Rihenburgu (Reichenburgu) 33, Rajhenburgu 43; salzburskega 16, saleburskega 42, 130, solno-graskej 42; v kloštru 46; Na koco 46; h krščanskim 46; ukazal mejnem grofu 47; Mureck 87, mislimo ni nemškega izvira, kakor trdi g. pisatelj. Goričani pravijo še danes Cmurek, Cmerèk, Smerek, iz česar bi se dalo sklepati, da je bila prva naselbina v smerečji in od tod ime. Mura ne dela tam tako znatnega ovinka, da bi bilo vredno po njem dati naselbini ime. Vozenica 131, Vuzeški 140. Rotenberg je dobil svoje ime brž časa po svoji rudeči zemlji. Svoje posestva 229. Dobro bi bilo, ako bi se bili tiskovni pogreški vsaj ob koncu knjige povedali. P.

Josipa Jurčica zbrani spisi IV. zvezek se je ravnokar izdal. Zvezek prinaša I. Tihotapec; II. Grad Rojinje, III. Klosterski žolnir in IV. Dva brata. Jurčičeve zbrane spise moramo vsem, ki se za naše slovstvo in nja napredek zanimajo, prav gorko priporočati. Prav težko nam je dejala izjava dotičnega odbora, da bode moral nadaljno izdavanje njegovih del ustaviti, ako se prvi zvezki ne bodo razprodali. Bila bi za nas velika nečast, ako bi niti toliko ne zmogli, da se izdado zbrana dela našega najboljšega narodnega pripovedovalca, najboljšega slikarja prav narodnih značajev in narodnega življenja. Mislimo in upamo, da se to ne bode zgodilo. Prosimo pa tudi naše sobrate, da se ali sami na zbrane spise naročé, ali pa saj v svojih znanih krogih naročnikov pridobé. Prvi zvezek velja 1 fl., vsak drugi pa 70 kr. Kdor si pa naroči I., II., III., IV. in V. zvezek, tisti pošlje 3 fl. 50 kr. dr. Jos. Staretu v Ljubljani, Marije Terezije cesta 5. in zveski se mu bodo franko poslali. Elegantno vezani z Jurčičevo podobo na platnicah pa veljajo 6 fl.

Ljudske knjižnice se je izdal 4. 5. 6. 7. 8. in 9. snopič. V 4. snopiču čitamo „kratke povesti za kratek čas“; v 5. kratkočasne povesti; v 6. „pobožne privodke in povesti“ v 7. povest „Salvijan“ in začetek poyesti „za očin dom“; 8. prinaša nadaljevanje in zvršetek povesti „za očin dom“ in pa pričetek povesti „mati in sin“. Vsak snopič velja 6 kr. spoštino vred 8 kr.

Naravnost rečemo, da nas nadaljevanje te knjižnice prav veseli. Bralec najde v tej knjižici mnogo prav kratkočasnih pa tudi poučljivih prigodbic in povesti, koje brati je gotovo bolje, nego brezposelno po nedaljah pohajati. Zato

bi prav iz sreča želeli, da bi knjižnica zlasti med mladino, izstopivšo iz šole, našla mnogo prijateljev in čitateljev.

Nekaj pa vendar ne smemo zamolčati. Zadnjekrat nismo omenili, da se v povesti „Mladi Ladis“ prav po nepotrebnem smeši učiteljski stan, kakor da bi bil res najlakotnejši na svetu. Ako je to stalo v originali, bi bil pač lahko g. prelagatelj brez vse škode izpustil. Mi namreč mislimo, da narodni slovenski učitelji toliko delajejo, kakor drugi ljudje katerega koli stanu, da si njih razmere niso Bog ve kako poželjive in sijajne. Tudi mislimo, da so možje, ki se toliko ukvarjajo s slovensko mladino, vsaj nekoliko spoštovanja vredni, in je prav nepotrebno jih smešiti v slovstvu in to celo v knjigi namenjeni ljudstvu. Toliko smo morali omeniti zato, ker smo v novejšem času tudi v drugih slov. listih zasledili neko se širjajočo se mržnjo do učiteljskega stanu sploh!

Prašanja,

ki so se stavila kandidatom ljudsk. šol pri prvem letošnjem pismenem izpitu (zač. 7. aprila 1885) za učiteljsko sposobnost pred gradsko izpraševalno komisijo.

Pedagogika: I. Das Wesen des patriotischen Gefühles ist zu erörtern und im kurzem anzugeben, wie es in der Volksschule zu pflegen sei.

II. Die Fertigkeiten, welche die Volksschule unter ihre Lehrgegenstände aufgenommen und ihre Lehrziele nach den gesetzlichen Bestimmungen sind zu besprechen.

II. Friedrich Fröbel.

Slovenščina: I. Izuri se v maternem jeziku in koristil bodeš domovini in narodu.

II. Zasluge škofa A. M. Slomška za narod sploh, sosebno pa za šolo.

III. Kaj je prirednje in kako se priredniki po svojem pomenu razdelijo.

Nemščina: I. Person und Zahl des Zeitwortes als Aussage eines Satzes, der nur einen Satzgegenstand hat. Es sind auch die Ausnahmefälle zu berücksichtigen. Alles soll mit Beispielen belegt werden.

II. Der Wert der Uebungen im mündlichen Vortrage. (Aussatz).

Zgodovina: Es ist eine übersichtliche Darstellung der politischen Verhältnisse der habenbergischen Lande vom Tode Friedrich II., dem Streitbaren bis Albrecht I. zu liefern.

Zemljepisje: I. Was versteht man unter einem Thal und wie werden die Thäler eingetheilt in ihrem Verhältnisse zu den Gebirgen und zum fließenden Wasser.

II. Eine Schulreise von Klagenfurt über Marburg nach Wien. Auf der hiezu nöthigen Kartenskizze sind die Centralalpen mit geraden, die Kalkalpen aber mit Zickzacklinien darzustellen.

Aritmetika: I. Die Summe von 10.000 fl. ist in 4 Raten zu bezahlen, und zwar: 3000 fl. nach 4 Mon., 2500 fl. nach 6 Mon., 2000 fl. nach 8 Monaten und der Rest nach einem Jahre; wenn nun die ganze Summe auf einmal erlegt wird, wann soll dies geschehen? (Mit Zinsenprobe.)

II. Zu einem Gute finden sich 3 Käufer; A will 20.000 fl. sogleich bezahlen; B bietet 22.000 fl. an, aber so, daß er 12.000 fl. sogleich und den Rest nach drei Jahren beilegen will; C bietet 23.000 fl., u. zw.: 7000 fl. sogleich, 8000 fl. nach 2 Jahren und den Rest nach 3 Jahren zahlbar. Welcher von den Kauflustigen hat am meisten angeboten, wenn man die Capitalisirung ganzjährig anrechnet?

III. Jemand hat 2 volle Fässer und ein drittes größeres leeres Faß. Um das leere zu füllen, bedarf es des Inhaltes des ersten nebst $\frac{1}{3}$ des Inhaltes des zweiten, oder des Inhaltes des zweiten nebst einem Drittel des Inhaltes des ersten. Alle 3 Fässer zusammen können 1440 hl fassen. Wie viel faßt jedes desselben?

Geometrija: I. In einem Dreiecke ist die Seite $a = 8.57$ m, Seite $b = 5.84$ m, Seite $c = 3.51$ m. Wie groß ist der Flächeninhalt desselben Dreieckes?

II. Die Fläche, welche von einem kreisrunden Thurm eingeschlossen ist, beträgt 16.18 m²; die Mauern sind 24 m dick; wie groß ist die ganze Fläche, auf der der Thurm steht?

III. Ein Würfel, ein gleichseitiger Cylinder und eine Kugel haben dieselbe Oberfläche, nämlich 124.86 m². Wie groß ist der Cubikinhalte der einzelnen dieser Körper?

Fizika: I. Die Verbringung der ersten Lehren über Electricität ist methodisch zu behandeln.

II. Die wichtigsten Fälle der Anwendung des Pendels sind auseinanderzusetzen.

III. Der Stickstoff, Darstellen, Eigenschaften und Bedeutung in der Natur.

Prirodopisje: I. Die Ringelnatter ist als Repräsentant der Schlangen zu beschreiben.

II. Es sollen die Frühlingspflanzen unserer Flora (Bäume, Sträucher und Kräuter), die entweder schon abgeblüht oder jetzt noch blühen, unter Angabe der Ordnung, der sie angehören, aufgezählt werden.

III. Gold- und Schwefelkies sind vergleichend zu beschreiben.

Lepopisje: Von dem Spruche:

„Des Falken Flug, des Schiffes Fluss,
Der Schlange Gang, des Blitzes Schuss,
Und wie gerathen wird ein Kind,
Die fünf uns alle fremde sind.“

ist die erste Zeile in Roud-, die zweite in Latein- und die dritte und vierte in Current-
schrift zu liefern.

Risanje: I. Es ist ein reguläres Sechseck sammt den nothwendigen Hilfslinien (der Kreis ausgeschlossen) aus freier Hand zu zeichnen und eine kurze schriftliche Disposition für die Vornahme dieser Lehraufgabe in einer Volksschulklasse anzugeben.

II. (Ein Ornament.) Eine Tafelzeichnung im Renaissancestyl des Mittelalters.

Dopisi.

Iz Primorja, 6. majnika.*) („Slov. Národa“ dopisnik, izpiti učiteljske sposobnosti, Zgodovina slovenskega slovstva, učiteljska zborovanja, šolske počitnice.) Nek štajersk učitelj priobčil je v „Slov. Národu“ več člankov ter poudarjal naj bi vse slov. učiteljstvo podpiralo ljubljansko šolsko društvo: „Národna šola“. V Ljubljani naj bi izhajalo novo glasilo, t. j. šolski list, koji bi bil organ tega društva. V ta list naj bi se koncentrirale vse učiteljske moči ter delovale v to, da bi postal šolski list za vse slovensko učiteljstvo. Mi podpiramo ta predlog in se z g. dopisnikom popolnoma ujemamo. To je potrebno, kajti slišali smo, da „Učit. Tovariš“, koji dokonča letos svojo petindvajsetletnico, baje (ponovimo baje) prih. leto ne bode več izhajal. Ako bi se novi list tako vredoval, kakor g. štaj. kolega omenja, bi postal tak organ list „comme il faut“. Zato pa toplo želimo, da bi se ona namera uresničila. To tembolj želimo, ker je „Šola“, glasilo goriških učiteljev, baje (ponovimo baje) nehala izhajati. Ta list je pred meseci zadnjič zagledal beli dan in potem ga nismo več vidili, zato sklepamo, da ga ne bode več v javnosti. Škoda! — Izpiti učiteljske sposobnosti vršili so se v Gorici od 13. do 20. aprila. Oglasil se je v to le en slov. učitelj in še ta je učitelj v goriški gluhonemnici. Dobil je spričevalo druge vrste. Prilično sti na pravili izpit tudi dve slovenski učiteljici in ena — učiteljica v Belcu — celó I. vrste, t. j. z odliko. Ob enem so bile pri izpitu tudi 4 italijanske učiteljice in 2 nemški; 4 so dobile svedočbo II. in 2 pa III. vrste. Dve ital. učiteljici delata pa skušnjo za mesčanske šole. — K izpitu učiteljske sposobnosti oglasilo se je v Kopru 26 učiteljev, a došlo jih je le 18, drugi so odstopili. Skušnje se vrše od 26. aprila in danes, ko to pišem, niso še končale. — V zadnjem listu „Popotnika“ bilo je objavljeno, da je g. Janko Leban, (Gradimir), učitelj v Lokvi (Corgnalé via Divača) izdal „Slovstveno zgodovino“ za ljud. šole“. Ta lepa knjiga se dobiva v Miličevi tiskarni v Ljubljani po pošti doposlana za 35 kr. Vsi strokovnjaški in nestrokovnjaški listi to knjigo jako hvalijo in jo učiteljem toplo priporočajo, le „Slovenec“ ne dopada, ker gosp. pisatelj tudi nekoje nemške pisatelje opisuje. Čudno to? Kaj si more gosp. pisatelj za to, saj on ni kriv, da mora tudi nemške pisatelje, kojih slov. prevodi se v naših berilih nahajajo, opisavati. G. pisatelj je izpolnil le svojo obljubo, opisajoč nam vse pisatelje, kojih proizvodi se v naših čitankah nahajajo. Pedagog in strokovnjak naš, visokoblag. g. vitez Klodič, dež. šols. nadzornik, pisal je g. J. Lebanu mej drugim sledeče: „Vaša knjiga me je prav razveselila, ker mislim, da bode koristila učiteljem in učencem.“ To je zelo ugodna sodba merodajnega strokovnjaka. Zato to knjigo tudi štaj. učiteljstvu zelo priporočamo. — Kakor smo poizvedili, zborovalo bode učiteljsko društvo za sežanski okraj v 21. dan maja v Sežavi. Dnevni red bode objavljen. V 3. dan t. m. je zborovalo tolminsko učit. društvo z zelo zanimiven dnevnim redom; zdi se, da društvo dobro napreduje. — 28. t. m. bo pa tudi zborovalo učit. društvo za koperski okraj v Ricmanji. — Gledé šolskih počitnic na srednjih šolah smo izvedeli, da bode bodoče šols. leto končalo koncem junija. Za letos ostane pa še po starem. Tudi v ljudskih šolah bi to trebalo. V sežanskem okraju se je že minulo leto sklenilo šols. leto 15. julija in tako se bode tudi leto. V goriškem, gradičanskem in tolminskem okraju pa končajo kasneje in tudi to ne vsi jednako. To nedostatnost bi trebalo odpraviti, kajti mladina, ki v srednje šole pristopa, ima prav dolge ali prav kratke počitnice. Gleiches Recht für Alle! Na zdravje!

*) Po naključbi zakasнено.

Poslano.

Gospod vrednik!

Blagovolite v Vašem cenjenem listu malo potegniti se za ove učitelje, ki se bavijo tudi s sadjerejo, ter imajo nalogo šolsko drevesnico oskrbovati. Le-tem se od priprostega ljudstva premnogokrat očita, da sadijo v drevesnice tudi krompir, grah in sploh sočivje. Mene je zarad tega celo neki visok gospod grajal, od katerega bi nikdar ne bil mislil, da od sadjereje tako malo umeje. Sedaj pa še „Slov. Gospodar“ v svojej prilogi od 19. marca t. l. med drugimi, prav dobrimi sveti tudi to-le piše: Da šolski vrti občine veliko stanejo, to je znano. Naj bi še bilo, ko bi le koristili. Ali kaj se vidi po takih vrtih? Pogosto le krompir in zelenjava, cvetlice in drevesca, vse v največjem neredu“.

Da bi v šolskih vrtih vse v največjem neredu bilo, jako dvomim; da pa marsikateri učitelj v drevesnici tudi krompir in sočivje sadi, je res. A zakaj to stori? — Ker mora ako hoče kaj drevesec prirediti.

V kmetijskem kursu so nas učili, da mora zemljišče, na katerem so že 6 let drevesca stala, (rastla) globoko prekopati, dobro gnojiti ter 2—3 leta s sočivjem obsejati. Tako učijo tudi vsi umni sadjerejci.

Der „steirische Landbote“ pa piše v svoji šte. 21, str. 183 od 1883. leta: „Soll das betreffende Grundstück, nachdem die Bäume ausgegraben wurden, abermals zur Baumzucht benützt werden, so muss der Boden wieder so wie für die erste Anlage vorbereitet werden; er muss 2 bis 3 Jahre hintereinander stark gedüngt, mit Gemüse bebaut und dann rigolt werden“.

Sedaj pa stopimo v kako šolsko drevesnico. Videli bomo, da je na 3—4 oddelke, ali še na več gredic razdelena. Ako sadjerejec po gori navedenih pravih ravna, tako se ja lahko pripeti, da stojé na prvem in tretjem oddelku drevesa, a na oddelku (vsredi) med njima pa najdemo sočivje in cvetlice. Pri več oddelkih se toraj ni čuditi, da je naprej in naprej kak oddelek drevesnice s sočivjem obraščen.

Prašal pa bo kdo: Zakaj pa ravno krompir sadi se na take oddelke, in ne rajši kaj drugega, kar bi prijetnejši pogled dalo na drevesnico? Krompir v drevesnici res ne dela prijeten vtis na (oči) ogledovalca. Pa kaj se čel Nемеc pravi: „Jedes Warum hat sein Darum.“ Tako je tudi tukaj. Žita na izpraznjene oddelke sejati ne sme. Za zelje in drugo zelenjavo ima učitelj tako vže svoj vrt. Sejati bi smel le še grah, lečo, fižolo. A kje bi učitelj tak pridelek hranil, kje mlatil, ker skednja nima, klet je pa navadno pri vsaki šoli in tako krompir najložeje spravi.

To naj zadostuje v pojasnilo onim, ki se toliko hudujejo, če v šolski drevesnici razun drevesec še kake drugo rastlino zapazijo. Prihodnjic še znam pisati, koliko ima učitelj sadjerejec pri šolski drevesnici dobička in kakšen je ta dobiček.

V Prihovi, meseca aprila 1885.

Lovro Serajnik,
učitelj.

Novice in razne stvari.

[Iz e. kr. štaj. dež. šolsk. sveta.] V seji 7. t. m. je dež. š. svet stavil predloge za umeščenje večih učit. mest na štaj. srednih šolah, se je v poročilu do vis. e. kr. naučnega ministerstva izrekel za to, da gledé počitnic ostane pri doseданjem redu, je prošnje učiteljev, ki so dobili službe na avstrijskem, naj bi se sedanje službe preje odvezali, kot dotičnim minist. določbam nasprotujočim odbil, je vzel poročilo o nadzorovanju e. kr. izobraževalnice za učiteljice v Građeu na znanje, je obravnaval predloge o penzioniranju nekaterih učiteljev, je rešil prošnje za priznanje starostnih doklad in je stavil predloge za aprobacijo dveh poučnih knjig.

[Naučno ministerstvo) potrdilo je prof. Jesenkovo knjigo: „Avstrijsko-ogerska monarhija. Domovinoznanstvo za četrty razred srednjih šol.“

[V Ljubljani] so pri izvoljenem občinskem odboru v šolski oddelek izvoljeni gg.: prof. Tomo Zupan (načelnik), dr. Henrik Dolence (n. namestnik), Ivan Gogola, Ignacij Valentinič, Ludovik Ravnikar in dr. Val. Zarnik.

[Za češko šolo na Dunaju] podaril je grof Harrach pred kratkim 30.000 fl. Srečni Čehi, ki imajo take rodoljube!

[Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani) Odbor tega društva ima v četrtek 28. t. m. (ob 2. popoldne) v društveni sobi svojo sejo.

[Posnemanje vredno.] Iz Krškega se „Slov. Nar.“ piše, da je tamošnji narodni oštir gosp. A. Janež na svojem kegljišču obesil nabiralnico za „Narodno šolo“, v kojoj morajo slabi kegljaci malo kazen plačevati. V kratkem nabralo se je za to prekoristno napravo 2 fl., ki ja je izročil poverjeniku „Narodne šole“. Bog daj, da bi tudi drugodi posnemali tega vrlega narodnega oštirja!

[Majalis.] Izlet učiteljskega društva za Ptujski okraj, dne 6. t. m. v Št. Lovrene v Slov. gor. je bil vsestransko izvrsten. Vreme ugodno, udeležba mnogobrojna in zabava jako živahna. Natančneje poročilo objavimo v prihodnji številki.

[Banka Slavija] darovala je jugoslovanskej akademiji znanostij in umetnostij 200 gld.

[Petindvajsetletnica) napeva pesmi: „Naprej zastava slave.“ Dne 16. maja t. l. bilo je ravno pet in dvajset let, kar je uglasbil naš slavni skladatelj Davorin Jenko zdaj že po vsem svetu pelo in znano pesem: „Naprej zastava slave!“ Prvikrat se je pela ta pesem 22. oktobra 1860. leta na Slovanski besedi na Dunaji. Gospod Davorin Jenko živi sedaj v Belem Gradu.

[Papir iz trave.] Francoski strokovnjaški listi upozorujejo na prednosti izgotavljanja papirja iz trave. Sveža trava v kašo spremenjena, podaja dolga, raztezljiva vlakna, svili podobna, iz katerih se napravlja papir in sieer nežnejši in prozornejši od vsega doslej izdelanega papirja. K izgotavljanju papirja se zamorejo porabiti vseh sort trave, toda potrebno je, da se pred cvetom zberó. En hektar travnika podá prilično 3075 kilogr. papirja.

Vabilo. Ormoško učiteljsko društvo bode imelo dne 11. junija t. l. ob 10. uri predpoldne pri sv. Bolfanki v šolskem poslopnj svoje redno zborovanje s sledečim vsporedom: 1. Prečitanje zapisnika zadnje seje. 2. Dopisi. 3. Kako in pri kateri priložnosti se zamore šolska mladež o varstvu živali in rastlin podučiti? (Por. g. Košar). 4. Sv. Bolfank (Zgodovinska črtica, gov. gosp. Megla). 5. Nasveti.

Listnica.

Gosp. A. L. v S.: „Načrti“ se dobó pri založniku v Gradcu (Leuschner & Lubensky) in velja zvezek 40 kr. (s pošto 45 kr.) — Zakaj pa nam večkrat ne dopisujete? Blagovolite se posluževati vselej le napisa, kojega imamo na čelu našega lista, ker le tako listine, nam namenjene točno dobivamo. — G. dr. J. K. v. V.: Iskrena hvala za poslano! Le nas tudi dalje tako vrlo podpirajte! — Gosp. J. K. pri sv. A.: Prejeli, in hočemo kolikor se da porabiti. Kar se pa prejšnjih Vaših spisov tiče: mnogo besedi, pa malo — jedra. Zatorej niso za objavo.

☛ Vse p. n. naročnike, ki se z naročnino še na dolgu, vljudno prosimo, da svoj dolg blagovolijo skoraj poravnati.

NATEČAJI.

Štev. 179.

Mesto podučitelja.

Na četrirazredni ljudski šoli v Hrastniku se mesto podučitelja z dohodki po III. plačilnem razredu in prostim stanovanjem v šolskem posloppju definitivno ali tudi provizorično umešča.

Redno instruirane prošnje za to mesto naj se predpisanim potem do 10. junija 1885 vložijo pri krajnem šolskem svetu v Hrastnik-u.

Okr. š. svet v Laškem, 3. dne maja 1885.

Predsednik: *Haas s. r.*

Štev. 241.

Podučiteljska služba.

Pri dvorazrednici na **Zidanem mostu** (Steinbrück) se umešča do sedaj supletorično oskrbovano mesto podučitelja z dohodki po II. plačilnem razredu in prostim stanovanjem definitivno ali tudi provizorično.

Redno instruirane prošnje za to mesto naj se vložijo predpisanim potom do 30. junija 1885 pri krajnem šolskem svetu na Zidanem mostu.

Okraini šolski svet v Laškem, 16. dne maja 1885.

Predsednik: *Haas s. r.*

„Politična in kulturna Zgodovina štajerskih Slovencev“,

spisal J. Lapajne v Krškem,

☛ cena 1 gld. 20 kr. ☛

dobiva se pri pisatelju v Krškem, J. Leon-ovi tiskarni v Mariboru in pri ljubljanskih knjigarjih.

Kdor jo pri pisatelju naroči, dobi povrh knjižico:

„Pripovedi iz zgodovine Štajerske“,

spisal Dr. Kronos, poslovenil J. Lapajne.